

پایگاه جامع تاریخ

پایگاه جامع تاریخ

گنجینه رویدادها و فراداده‌های تاریخی جهان اسلام

tarikh.inoor.ir

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدعلی رحیمی ثابت،

مدیر گروه علمی تاریخ مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی

به کوشش: علی نعیم‌الدین خانی

اشاره

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، از بدو تأسیس تا کنون، نرم‌افزارهای رومیزی متعددی را به محققان عرضه نموده است؛ اما گسترش فناوری و دسترسی آسان به اینترنت، فضای مناسبی را بر تولید محصولات وبی نیز فراهم ساخته است؛ به‌گونه‌ای که کاربران بسیاری، به این گونه نرم‌افزارهای همراه و برخط روی آورده‌اند.

افزون بر این، نبود پایگاهی جامع در حوزه تاریخ اسلام و نیز وجود اطلاعات و تحلیل‌های سودمند تاریخی در نرم‌افزارهای مرکز با قابلیت عرضه در وب و همچنین نیاز پژوهشگران این حوزه به اطلاعات دسته‌بندی‌شده و سازمان‌یافته، موجب شد که مرکز نور به راه‌اندازی «پایگاه جامع تاریخ» اقدام نماید و به ارائه برخط اطلاعات تاریخی همت گمارد و از این طریق، علاقه‌مندان این دست مباحث و محققان دانش تاریخ را یاری رساند و در نهایت، به توسعه هرچه بهتر و بیشتر این علم سودمند توفیق یابد.

آنچه در این نوشتار از نظر شما خوانندگان عزیز می‌گذرد، گفت‌وگویی است با حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدعلی رحیمی ثابت، مدیر گروه علمی تاریخ مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی که ضمن اشاره به پیشینه شکل‌گیری این وبگاه، به هدف از راه‌اندازی، بخش‌های اصلی و قابلیت‌ها و نیز چشم‌اندازهای پایگاه جامع تاریخ پرداخته است.

لطفاً خودتان را برای خوانندگان فصلنامه معرفی بفرمایید.

بنده محمدعلی رحیمی ثابت هستم. در سال ۱۳۷۵ وارد حوزه علمیه قم شدم و به لطف خدای متعال، دروس حوزوی را تا سطوح عالی طی کردم و مدتی پس از ورود به حوزه، به‌طور هم‌زمان، در رشته تاریخ اسلام، مقطع: کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا را در دانشگاه گذراندم و این افتخار

را دارم که از سال ۱۳۸۸ به‌عنوان پژوهشگر گروه تاریخ مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، با این مرکز نورانی نور همکاری دارم و هم‌اکنون به‌عنوان «مدیر گروه علمی تاریخ»، در خدمت عزیزان هستم.

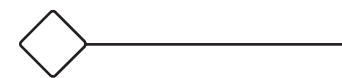
پایگاه جامع تاریخ، چه پیشینه‌ای دارد؟

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، از بدو تأسیس، با عنایت مقام معظم رهبری، در صدد این بوده است که منابع علوم اسلامی و انسانی، به‌ویژه قرآن و حدیث را به صورت دیجیتالی و در قالب نرم‌افزاری عرضه نماید و در گذر زمان و با گسترش دامنه ورود مرکز به دیگر موضوعات علوم اسلامی و انسانی، همچون مباحث: کلامی، فلسفی، تاریخی و علمی از این قبیل، اقدام به برنامه‌ریزی برای نرم‌افزاری کردن این علوم نمود.

در این راستا، مرکز نور اقدام به تولید نرم‌افزارهایی چون: «نور السیره»، «سیره معصومان(ع)»، «تاریخ ایران اسلامی»، «تراجم»، «تراث» و «جغرافیای جهان اسلام» نمود که مربوط به مباحث تاریخی، تمدنی و فرهنگی تاریخ اسلام هستند.

مرکز نور اقدام به تولید نرم‌افزارهایی چون: «نور السیره»، «سیره معصومان(ع)»، «تاریخ ایران اسلامی»، «تراجم»، «تراث» و «جغرافیای جهان اسلام» نمود که مربوط به مباحث تاریخی، تمدنی و فرهنگی تاریخ اسلام هستند.

با گسترش استفاده از اینترنت و فضای مجازی، مدیران مرکز نور بر آن شدند تا اطلاعات موجود در نرم‌افزارها را که به صورت آفلاین عرضه شده بود، به شکل آنلاین و برخط در دسترس همگان قرار دهند تا بتوان از آن، قابلیت‌های جدیدی را به دست آورد

که تمامی مباحث تاریخ اسلام را از این سه حیث، از منابع معتبر جمع‌آوری کنیم و از این انبوه اطلاعات گردآوری‌شده و روابطی که میان اجزای آن وجود دارد و با امکاناتی و قابلیت‌هایی که در پایگاه تعبیه شده، به بازیابی و فهم درست‌تر وقایع تاریخی و تحلیل‌های نویی که تا کنون به صورت سنتی امکان‌ش فراهم نبوده یا بسیار سخت فراهم می‌شده است، برسیم. بنابراین، در گام نخست، اقدام به جمع‌آوری و استخراج رویدادهای تاریخی زمان‌دار که زمان وقوع آن در منابع مشخص است، نمودیم؛ در پاسخ به پرسش: کی؟ و چه زمانی؟ این مرحله، با ثبت اطلاعات مربوط به دوره پیامبر خدا(ص) و چهارده معصوم(ع) آغاز شد و به تدریج با ثبت اطلاعات سایر سرزمین‌های اسلامی، گسترش پیدا کرد. این روند، همچنان توسط محققان گروه تاریخ ادامه دارد و امیدواریم که در گام‌های بعدی، برای رسیدن به هدف ارائه پایگاهی جامع با محوریت تاریخ اسلام، بخش اعلام و امکان تاریخی (در پاسخ به پرسش: کجا و چه کسی؟)، به این پایگاه افزوده شود.

این وبگاه، از چه قسمت‌هایی برخوردار است و چه خدماتی به محققان ارائه می‌دهد؟

پایگاه جامع تاریخ، با نشانی tarikh.inoor.ir، از جمله پایگاه‌های اینترنتی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی است که در صفحه نخست آن، از بالا به پایین، در ابتدا نوار جست‌وجو برای کاوش در تمامی محتوای پایگاه در اختیار کاربر قرار دارد و از این طریق، می‌توان به جست‌وجو در عناوین رویدادها، توضیحات پیرامون واقعه و متونی که رویدادها از آن استخراج شده، دست یافت. همچنین، امکان جست‌وجوی پیشرفته هم برای کاربران در نظر گرفته شده است؛ تا به صورت جزئی‌تر و دقیق‌تر، به مطالب مورد نظر برسند.

با گسترش استفاده از اینترنت و فضای مجازی، مدیران مرکز نور بر آن شدند تا اطلاعات موجود در نرم‌افزارها را که به صورت آنلاین عرضه شده بود، به شکل آنلاین و برخط در دسترس همگان قرار دهند تا بتوان از آن، قابلیت‌های جدیدی را به دست آورد. با این رویکرد، تصمیم گرفته شد محتوای کتب تاریخی موجود در نرم‌افزارهایی مثل: «نور السیره»، «تاریخ ایران اسلامی»، «تراجم» و «جغرافیای جهان اسلام»، در قالب پایگاهی با عنوان «پایگاه جامع تاریخ» در اینترنت بارگذاری شود و در دسترس عموم قرار گیرد. در مرحله اول، اقدام به استخراج رویدادهای تاریخ اسلام و سرزمین‌های اسلامی نمودیم.

هدف از راه‌اندازی این پایگاه چیست؟

به طور کلی، درباره هر واقعه و رویدادی در تاریخ، از سه جهت می‌توان پرسش نمود: کی، کجا، چه کسی؟ برای مثال، غزوه خندق را در نظر بگیرید؛ غزوه خندق در سال پنجم هجرت، در مدینه، بین مسلمان (انصار و مهاجر) و مشرکان (قریش و یهود و اعراب بدوی) رخ داده است. ما در پایگاه جامع تاریخ، به فضل الهی، در صدد این هستیم

صفحه اصلی رویدادها نامها و معانی کاشف کتابخانه درباره پایگاه

وقایع مهم امروز

- فرار مروان بن محمد به مصر (۳۲ هجری)
- وفات عبید الله بن عبد الله هاشمی (۲۲۲ هجری)
- وفات طغرل بن کامل خلخالوی (۶۸۸ هجری)
- وفات ابراهیم بن یوسف صفاری (۶۱۲ هجری)
- وفات ابن کنگاه نائسی (۶۱۵ هجری)
- وفات احمد بن ناصر حسینی (۶۸۱ هجری)
- وفات امیر القادسیه نعمانی (۸۲۳ هجری)
- استیلاي ممالک، بر زاهد، (۸۳۳ هجری)

بخارا: نمایی از مدرسه خان، مناره کلان، مدرسه میر عزب

۱۵۰ منبع تاریخی | ۳۱۳ دوره تاریخی | ۲۸,۶۹۰ شخصیت | ۴,۲۲۸ مکان | ۳۹,۳۳۰ نمایه | ۱۰۰,۱۸۹ رویداد

قابلیت مشاهده وقایع تاریخی بر اساس رویدادهای ماه، بدون در نظر گرفتن سال و با انتخاب یکی از ماه‌های قمری یا یک روز خاص است که با کلیک روی آن، کاربر می‌تواند به صورت مفصل در مورد آن ماه یا یکی از روزهای آن، مطالبی را مشاهده کند.

در قسمت بعدی صفحه اول پایگاه، دوره‌های منتخب گاهشمار و یا همان خط زمان، برای تشویق کاربر برای دیدن صفحه اختصاصی گاهشمار، تعبیه شده که با کلیک بر آن، کاربر به صفحه اختصاصی گاهشمار منتقل می‌شود. در آخرین قسمت از صفحه نخست پایگاه، بخش «یادداشت‌های تاریخی» است که مطالب مفیدی را در باره مباحث تاریخ اسلام می‌توان مطالعه نمود.

بخش بعدی پایگاه، صفحه اختصاصی و تفصیلی رویدادهاست. در این بخش از پایگاه که مهم‌ترین صفحه پایگاه نیز هست، می‌توان نمایش عناوین رویدادها را به ترتیب زمان با قابلیت تغییر آن بر اساس تعداد گزارش و نیز نمایش مختصر و نمایش سایر منابع و... با امکان تغییر دلخواه مدل نمایش مشاهده نمود و کاربر با کلیک کردن روی هر رویداد، به صفحه ویژه همان رویداد منتقل می‌شود و امکانات پژوهشی بسیاری در اختیار وی قرار می‌گیرد؛ امکاناتی مانند: نمایش رویداد از منبع منتخب یا سایر منابع رویداد بر اساس انتخاب کاربر که به طور مثال، می‌تواند تمام وقایع: تاریخ طبری، الکامل، النجوم الظاهرة یا تاریخ ابی‌الفداء و یا هر منبع موجود دیگر موجود در پایگاه را مطالعه کند و مشاهده رویدادها را به همان منبع محدود کند.

در پایگاه جامع تاریخ، به فضل الهی، در صد این هستیم که تمامی مباحث تاریخ اسلام را از این سه حیث، از منابع معتبر جمع‌آوری کنیم و از این انبوه اطلاعات گردآوری شده و روابطی که میان اجزای آن وجود دارد و با امکاناتی و قابلیت‌هایی که در پایگاه تعبیه شده، به بازیابی و فهم درست‌تر وقایع تاریخی و تحلیل‌های نویی که تا کنون به صورت سنتی امکانش فراهم نبوده یا بسیار سخت فراهم می‌شده است، برسیم

البته برای آشنایی کاربران با محتوای پایگاه و چگونگی کار با آن، یک راهنمای تصویری برای تمامی صفحات پایگاه در نظر گرفته شده است که کاربران با کلیک روی آن، می‌توانند بخش‌های مختلف پایگاه را ملاحظه کرده و از توضیحات آن بهره‌مند گردند.

در قسمت بعد، وقایع مهم هر روز را می‌توان مشاهده کرد و با کلیک بر هر رویداد، می‌توان به صفحه اختصاصی آن منتقل شد و در کنار آن، اسلایدها و بنرهایی در نظر گرفته شده که می‌توان با کلیک روی آنها، به رویدادهای مرتبط با آن اسلاید دست یافت.

همچنین، در صفحه اصلی پایگاه، می‌توان به آخرین اطلاعات آماری پایگاه دسترسی داشت و با کلیک بر آن، به صفحه مورد نظر منتقل شد.

در این پایگاه، تاکنون نزدیک به ۱۰۰ هزار رویداد از رویدادهای تاریخ اسلام و سرزمین‌های اسلامی استخراج گردیده و برای کاربران بارگذاری شده است که این اطلاعات را می‌توان در قالب بیش از ۳۸ هزار کلیدواژه (نمایه) و حدود ۴ هزار مکان تاریخی و بیش از ۲۷ هزار شخصیت تاریخی و در ۳۱۳ دوره یا مقطع تاریخی از ۱۵۰ منبع تاریخی بازیابی نمود.

یکی دیگر از قابلیت‌ها و امکانات پایگاه جامع تاریخ، ابزار مبدل تاریخ است که کاربر می‌تواند پس از وارد کردن تاریخ مورد نظر خود، آن را به صورت تبدیل‌شده به تاریخ‌های دیگر، نظیر: شمسی، قمری، میلادی، عبری و غیره مشاهده نماید.

بخش بعدی، دسته‌بندی موضوعی وقایع تاریخی بر اساس پربازدیدترین رویدادهاست که تمام وقایع تاریخی، در قالب موضوعاتی دسته‌بندی شده با نمادهای خاص هر نوع، ارائه گردیده که کاربر می‌تواند وقایع تاریخی را بر اساس نوعشان مانند: رویدادهای نظامی، سیاسی، فرهنگی و امثال آن، مشاهده نماید.

امکان دیگری که در صفحه اول تعبیه شده،

شروع شده و تا پایان قرن چهاردهم هجری قمری و اندکی پس از آن، ادامه می‌یابد.

بخش بعدی پایگاه، صفحه اختصاصی گاهشمار یا همان تایم‌لاین «Time-line» است که وقایع تاریخ اسلام را به صورت خط زمان برای کاربران نمایش می‌دهد. کاربر می‌تواند با حرکت در صفحه گاهشمار و کلیک روی هر یک از وقایع، به رویداد مورد نظر و توضیحاتی که در مورد آن داده شده، مراجعه کند یا از طریق تقویمی که تعبیه شده است، تاریخ مورد نظر خود را انتخاب نموده، رویدادهای آن را مشاهده نماید.

بخش بعدی، صفحه اختصاصی نام‌ها و مفاهیم یا همان کلیدواژه‌های موجود در عناوین رویدادهاست که شامل بخش‌ها و امکانات زیر است:

نمایش تمامی نام‌ها و مفاهیمی یا به تعبیری، واژه‌هایی که در محتوای پایگاه موجود است؛ به همراه امکان جست‌وجو در آنها؛ و نیز انتخاب الفبایی واژه‌ها که با انتخاب هر یک، علاوه بر نمایش ابری واژه‌های مرتبط، امکان انتقال به صفحه رویدادهای مرتبط با واژه انتخابی وجود دارد.

علاوه بر این، قابلیت محدودسازی واژه‌ها به «نام‌ها» و زیرمجموعه آن (اشخاص، قبایل، گروه‌ها، اماکن، اشیاء، اعضای بدن، حیوانات، غذاها و نوشیدنی‌ها، میوه‌ها، گیاهان و درختان، کتاب‌ها) و مشاهده رویدادهای مرتبط با آن، و نیز قابلیت محدودسازی واژه‌ها به «مفاهیم» و زیرمجموعه آن (اجتماعی، سیاسی، تمدنی، فرهنگی، دینی، قضایی، نظامی، اقتصادی، طبیعی) و مشاهده رویدادهای مرتبط با آن، در این صفحه موجود است.

و در نهایت، بخش کتابنامه یا صفحه منابع پایگاه جامع تاریخ قرار دارد که می‌توان

نمایش تاریخ و سن رویداد و دوره زمانی که رویداد در آن اتفاق افتاده است، نمایش رویدادهای مرتبط با رویداد منتخب به صورت نمایش ابری، نمایش مکان رویداد با قابلیت نمایش اماکن مرتبط با آن به صورت نمایش ابری و...، قابلیت محدودسازی رویدادها در بازه زمانی مشخص با عملگر «محدوده تاریخ رویداد» و مشاهده رویدادها بر مبنای آن، امکان انتخاب رویدادها با استفاده از عملگر «نام‌ها و مفاهیم (کلیدواژه‌ها)» با قابلیت جست‌وجو در آن و مشاهده رویدادها بر اساس آن، امکان محدودسازی رویدادها طبق دوره‌های زمانی مشخص (دوره نبوت و امامت، دوره حکومت‌ها، دوره حاکمان و خلفا) و مشاهده رویدادها بر مبنای آن، قابلیت محدودسازی رویدادها بر اساس دسته‌بندی نوع رویداد (ولادت، وفات، اجتماعی، سیاسی، نظامی، دینی، طبیعی، قضایی، اقتصادی، فرهنگی، تمدنی، معجزات) و مشاهده آنها، از دیگر قابلیت‌ها و امکانات این صفحه از پایگاه به شمار می‌رود.

به لحاظ زمانی، رویدادهای موجود در پایگاه، هم‌اکنون از سال ۷۱ پیش از هجرت با «ولادت حضرت عبدالله، پدر گرامی پیامبر خدا(ص)»

بر اساس پدیدآورنده کتاب‌ها، ناشر، موضوع یا زبان کتاب، منابعی را که برای استخراج رویدادها در این پایگاه استفاده شده، مشاهده نمود.

قابلیت‌ها و مزیت‌های پژوهشی پایگاه جامع تاریخ نسبت به نرم‌افزارهای تاریخی چیست؟

قابلیت‌ها و مزیت‌های پژوهشی بسیاری در این پایگاه برای محققان در مرحله اول توسعه پایگاه فراهم شده است که به یک نمونه از آن برای اینکه از حوصله خواننده خارج نشود، در قالب مثال‌های متعددی اشاره می‌کنم و آن، بحث امکان استحصالی فراداده‌های تاریخی با استفاده از قابلیت‌های فعلی پایگاه است.

همان‌طور که می‌دانید، فراداده یا ابرداده (Meta-data) به آن دسته از داده‌ها و اطلاعاتی می‌گویند که جزئیات یک داده را تشریح می‌کنند و یا درباره یک دسته از دیتاها یا داده‌ها، اطلاعاتی فراتر از آن به محقق ارائه می‌نمایند.

به عبارت دیگر، فراداده‌ها، داده‌ها و اطلاعاتی هستند درباره اطلاعات دیگر شما؛ مثلاً اگر یک عکس را در نظر بگیرید که با موبایل خود از یک منظره گرفته‌اید، شما با گرفتن این عکس

و تصویر، محتوایی را ایجاد کرده‌اید. اگر در مورد اینکه این عکس در کجا گرفته شده و مکان این رویداد و ثبت این عکس کجا بوده یا این تصویر مربوط به چه کسی یا چه چیزی است و یا اگر تصویر بنای تاریخی باشد، در کجا واقع شده و چه رویدادهایی را پشت سر گذاشته است و یا از نظر مباحث فنی، این عکس با چه کیفیتی و با دوربین چند مگاپیکسل گرفته شده است، همه اینها اطلاعاتی است که فراتر از خود عکس و تصویر است که اصطلاحاً به این‌ها «فراداده» می‌گویند.

در پایگاه جامع تاریخ نیز مجموعه بزرگی از اطلاعات در باره تاریخ اسلام و جهان اسلام، گردآوری شده و امکاناتی در پایگاه در نظر گرفته شده است که کاربر را قادر می‌سازد به اطلاعات جدیدتری فراتر از دیتاها و اطلاعاتی که در منابع تاریخی وجود دارد، دست پیدا کند؛ یعنی دسترسی به نتایج، دسته‌بندی‌ها، بازیابی و کشف اطلاعاتی که به صورت عادی از طریق مطالعه معمولی، نمی‌توانست به آن اطلاعات دست یابد.

برای روشن‌تر شدن این بحث، به چند نمونه از قابلیت‌های پایگاه برای استحصالی فراداده‌های تاریخی از طریق صفحات مختلف پایگاه در قالب مثال‌های عملیاتی اشاره می‌کنم:

به‌عنوان مثال، با کلیک روی اسلاید «جنگ مرو» در صفحه نخست پایگاه، مشاهده خواهید کرد که این تصویر به رویداد «جنگ شیبک خان ازبک با شاه اسماعیل صفوی» اشاره دارد و متنی که این رویداد از آن استخراج شده، از کتاب «خلاصه التواریخ» است که بیان می‌کند در شعبان سال ۹۱۶ق در مرو، شیبک خان ازبک با شاه اسماعیل صفوی جنگیده است و شیبک خان در این جنگ به قتل رسیده است. همان‌طور که ملاحظه خواهد شد، از تصویر نقاشی «جنگ مرو» به اطلاعاتی درباره محتوای اثر که همان رویداد تاریخی فوق‌الذکر است، می‌رسیم؛ اینکه این جنگ، بین چه اشخاصی در چه دوره زمانی و چه مکانی رخ داده است و نتیجه آن، چه بوده است.

بخش بعدی پایگاه، صفحه اختصاصی و تفصیلی رویدادهاست. در این بخش از پایگاه که مهم‌ترین صفحه پایگاه نیز هست، می‌توان نمایش عناوین رویدادها را به ترتیب زمان با قابلیت تغییر آن بر اساس تعداد گزارش و نیز نمایش مختصر و نمایش سایر منابع و... با امکان تغییر دلخواه مدل نمایش مشاهده نمود و کاربر با کلیک روی هر رویداد، به صفحه ویژه همان رویداد منتقل می‌شود و امکانات پژوهشی بسیاری در اختیار وی قرار می‌گیرد

سال، در صفحه رویداد پایگاه وجود دارد.

در مرحله بعد، این رویدادهای محدودشده به ماه صفر را از نظر نوع رویداد، مثلاً محدود کند به وفات - به‌عنوان یک واقعه ناخوشایند و نحس از نظر عرف - و تعداد آن را ملاحظه کند و همین عملیات را مثلاً در مورد ماه محرم تکرار کند و آن وقت از نتایج حاصله و از مقایسه تعداد وفات‌های هر دو ماه، بدون در نظر گرفتن سال وقوع، نتیجه نادرست بودن یا درست بودن نحوست ماه صفر نسبت به سایر ماه‌های قمری، در یک قضاوت علمی - تاریخی محک بزند و به‌اصطلاح، به یک فراداده تاریخی که از طریق مطالعه متون تاریخی به طور معمول به دست نمی‌آید، برسد.

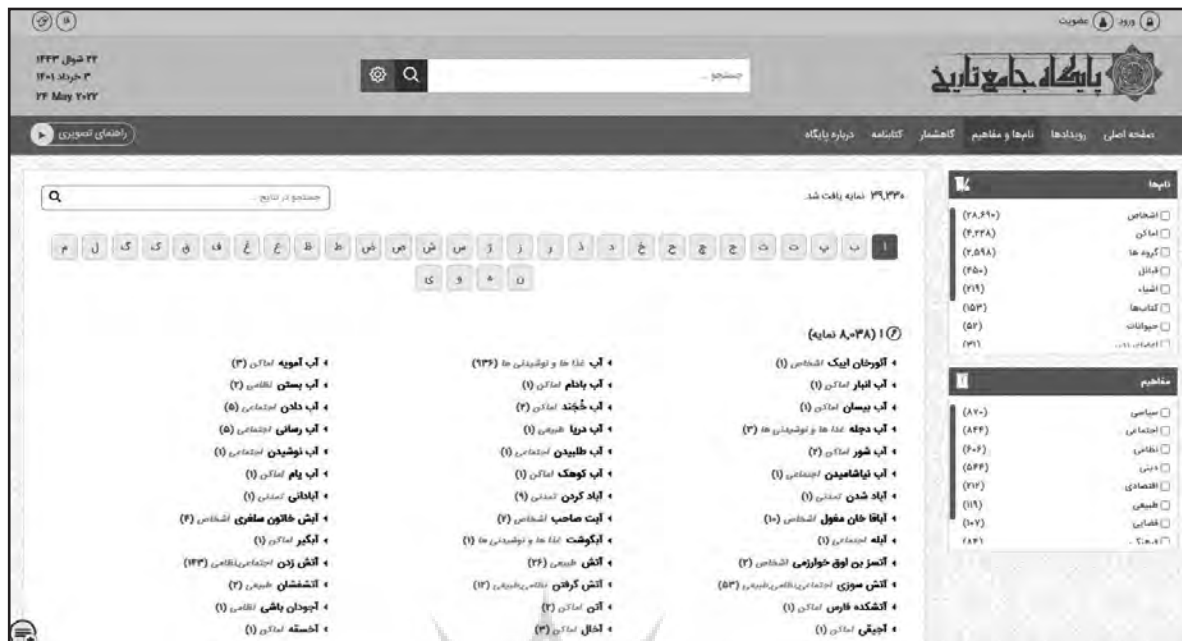
مثالی دیگر، کاربر از طریق عملگر محدودسازی زمان، وقایع تاریخ اسلام را به سال اول تا سال صد هجری محدود کند. سپس، از مجموع وقایع استخراج‌شده و محدودشده، آنها را بر اساس نوع رویداد، مثلاً «نظامی»، دوباره بازیابی و محدود کند. بعد تعداد آن را مشاهده کند و بار دیگر، این مجموع وقایع محدودشده را به رویدادهای: فرهنگی، تمدنی و دینی محدود نماید و تعداد آن را مشاهده کند و در نهایت، نتیجه بگیرد که مثلاً در قرن اول هجری، وقایع نظامی نسبت به وقایع فرهنگی و تمدنی، غلبه داشته یا برعکس. آنگاه این نتایج را در تحلیل‌های تاریخی و اجتماعی خود در تاریخ اسلام به کار گیرد و برای بازتحلیل وقایع تاریخ اسلام در قرن اول هجری و یا برای نظریه‌پردازی در این محدوده تاریخی، استفاده نماید.

نمونه‌ای دیگر اینکه کاربر می‌تواند از طریق عملگر دوره‌های تاریخی، دوره نبوت پیامبر خدا(س) را انتخاب کند و رویدادهایی را که در آن دوره اتفاق افتاده است، مشاهده نماید. سپس، بار دیگر، رویدادهای این دوره را بر مبنای وقایع نظامی، و در مرتبه دیگر، بر اساس وقایع اجتماعی بازیابی کند و آنگاه طبق تعداد و یا محل وقوع، وقایع را بر این مبنا مشاهده و مقایسه کند و از طریق نتایج به‌دست‌آمده، به تحلیل وقایع دوره نبوت پیامبر خدا(ص) بپردازد و از تعداد و یا محل وقوع هریک

به نمونه‌ای دیگر از صفحه اختصاصی رویدادها اشاره می‌کنم؛ در این صفحه از پایگاه، در سمت راست صفحه، برخی از عملگرها (Facet) وجود دارند که بر اساس این عملگرها، می‌توان رویدادها را به صورت دسته‌بندی شده مشاهده کرد و یا محدود نمود و کاربر بر اساس به‌کارگیری آنها، مانند انتخاب: «نام‌ها» یا «مفاهیم» و نیز «نوع رویداد» به لحاظ: «سیاسی، نظامی، اجتماعی، ولادت، وفات و...» و یا انتخاب «دوره‌های مختلف تاریخی»، مانند: «نبوت، امامت، خلافت و حکومت‌های مختلف»، رویدادها را بازیابی و مشاهده کند و محدود سازد.

به‌طورمثال، اگر بخواهیم درباره این نقل قول معروف در بین مردم درباره «نحوست ماه صفر» با استفاده از امکانات موجود در پایگاه و استحصال فراداده‌های تاریخی، قضاوتی علمی - تاریخی داشته باشیم، می‌توانیم با استفاده از همین عملگرها، به نتایج جالبی برسیم.

برای این کار، لازم است کاربر ابتدا تمامی وقایع ماه صفر را که از اول تا آخر این ماه در تاریخ اسلام اتفاق افتاده، بدون در نظر گرفتن سال وقوع آن، مشاهده کند و آنها را از انبوه رویدادهای مختلف تاریخ اسلام جدا کند و محدود سازد. چنین امکانی، با وجود عملگر محدودسازی زمان و انتخاب ماه قمری مورد نظر و فعال کردن فیلتر

بهره بردن از امکانات جست‌وجوی ساده و پیشرفته پایگاه، کمک فراوانی به استحصال فراداده‌های تاریخی می‌کند؛ برای نمونه، پس از جست‌وجوی عبارت «حضرت فاطمه(س)» در بخش جست‌وجوی پیشرفته و محدود کردن جست‌وجو به جست‌وجو در عنوان رویداد و توصیف رویداد، تعداد ۹۳ رویداد مربوط به آن حضرت یافت می‌شود که محتوای آن، از منابع مختلفی در پایگاه بارگذاری شده است؛ رویدادهایی از قبیل: ولادت آن حضرت، شهادت آن حضرت، خبر پیامبر(ص) به دخترش به‌عنوان نخستین فردی که از خاندان ایشان به آن حضرت ملحق می‌شود، دفن حضرت فاطمه(س) و غسل دادن ایشان، هجرت آن حضرت، روایت اعطای فدک و... که از کنار هم دیدن این رویدادها از میان انبوه اطلاعات تاریخ اسلام مربوط به یک شخصیت از هنگام تولد تا زمان رحلت او و چه بسا رویدادهای پیش از ولادت و پس از شهادت مربوط به این شخصیت به دست می‌آید؛ یعنی در مورد ایشان، دیتاهای گردآوری شده این‌گونه است. مجموع چنین اطلاعاتی، این امکان را برای پژوهشگر فراهم می‌کند که یک تایم‌لاین (گاهشمار) مختص این شخصیت تاریخی خاص فراهم شود و امکان تحلیل زندگی این فرد در مقاطع مختلف حیات او امکان‌پذیر گردد و یا تطورات مربوط به زندگی ایشان را نسبت به یک مکان (مکه یا مدینه) از زوایای گوناگون بباید و به اطلاعات و دیتاهایی فراتر از وقایع مختلف که در منابع وجود دارد، دسترسی پیدا کند؛ اطلاعاتی که ناشی از نگرش به کلیت وقایع مربوط به یک شخصیت تاریخی یا مکان تاریخی است که به‌تعبیری، همان نگاه فراداده‌ای است.

مثال‌ها و نمونه‌هایی که معرفی شد، بخشی از قابلیت‌های پایگاه جامع تاریخ برای استحصال فراداده‌های تاریخی بود. در حال حاضر، در پایگاه جامع تاریخ امکانات دیگری برای دستیابی به فراداده‌های تاریخی وجود دارد که باید به‌صورت عملیاتی

و غلبه یک نوع بر نوع دیگر، به تحلیل این مقطع از تاریخ پیامبر بپردازد.

این‌گونه مقایسه‌ها و استحصال فراداده‌های تاریخی، با استفاده از امکانات و قابلیت‌های پایگاه، برای مقاطع تاریخی مختلف قابل برداشت است؛ مانند مقایسه و بازبانی اطلاعات تاریخی دوره خلافت امویان با دوره خلافت عباسیان در وقایعی همچون: نظامی، تعداد مرگ‌ومیرها و تعداد ولادت‌ها، و یا مقایسه این دو دولت در وقایع فرهنگی و تمدنی و دیگر موارد و یا حتی می‌توان یک دولت در غرب جهان اسلام مثل «خلافت فاطمیان» را با یک دولت در شرق جهان اسلام که معاصر آن دولت است مثل «حکومت غزنویان و سلجوقیان»، مقایسه نمود و بر اساس آن، به یک‌سری اطلاعات و دیتاهای جدید رسید که شاید با خواندن ده‌ها یا حتی صدها جلد از منابع این دوره نتوان به چنین اطلاعاتی دست یافت.

یکی دیگر از روش‌های دستیابی به فراداده‌های تاریخی، استفاده از امکانات بخش جست‌وجوی پایگاه جامع تاریخ است.

صفحه اصلی | رویدادها | نماها و مفاهیم | گاهشمار | کتابخانه | درباره پایگاه

درباره‌های تاریخ

مدل تاریخ

نوع تقویم: هجری قمری | عصر تاریخی: سال قمری | روز: ۲۲ | ماه: شوال | سال: ۱۴۴۳

هجری شمسی	سال فارسی	هجری قمری
۲۳ خرداد ۱۴۰۱ هجری شمسی	۱۴۰۱/۰۳/۰۳	۱۴۴۳
۲۴ به ۲۵ می ۲۰۲۲ میلادی	۲۰۲۲/۰۵/۲۴	۱۴۴۳
۱۱ مه ۲۰۲۲ یولیان	۲۰۲۲/۰۵/۱۱	۱۴۴۳
۲۳ نسلان ۵۷۸۲ هجری	۵۷۸۲/۰۸/۲۳	۱۴۴۳
۷ پاوی ۲۷۷۱ هجری	۲۷۷۱/۰۲/۰۷	۱۴۴۳
۱۱ اپر ۲۳۳۳ سریانی	۲۳۳۳/۰۸/۱۱	۱۴۴۳
۱۶ بهمن ۱۷۳۸ قریبی	۱۷۳۸/۰۹/۱۶	۱۴۴۳
۱۲ بهمن ۱۳۹۱ بزرگدی	۱۳۹۱/۱۱/۱۲	۱۴۴۳
۵ خرداد ۹۴۴ ملکشاهی	۹۴۴/۰۳/۰۵	۱۴۴۳
۲۴ توتونج ۳۹ ایغوری	۳۹/۰۴/۲۴	۱۴۴۳

رویدادهای این روز | درباره تقویم

معاصر ایران، از دیگر برنامه‌های پیش‌روست.

تلاش برای معرفی پایگاه در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی برای پژوهشگران و علاقمندان تاریخ اسلام و فراهم شدن مشارکت علمی آنان در غنای محتوایی پایگاه، ایجاد صفحات اختصاصی در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی برای پایگاه که تلاش دوچندان معاونت خدمات فرهنگی و بازرگانی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی را می‌طلبد؛ البته تلاش‌هایی نیز از طرف این عزیزان شروع شده است؛ از جمله، برنامه‌هایی است که برای تحقق آن، باید برنامه‌ریزی صورت گیرد و در کنار این موارد، با برطرف شدن موانعی که به واسطه بیماری کرونا پدید آمده، تعاملات حضوری جهت معرفی پایگاه و امکانات آن در دانشگاه‌ها و مراکز حوزوی در قالب نمایشگاه‌ها و نشست‌های علمی است.

در پایان، اگر مطلبی باقی مانده است، بیان بفرمایید.

امیدوارم آنچه تاکنون در این پایگاه فراهم شده و در اختیار پژوهشگران و علاقمندان به مباحث تاریخی قرار گرفته است، توانسته باشد تا حدی رضایت این عزیزان را جلب نموده باشد. همچنین، از همه بزرگواران و کاربران گرامی درخواست دارم که پایگاه جامع تاریخ را به دیگران معرفی کنند و از طریق پیشنهادات و انتقادهایی که برای ما ارسال می‌کنند، ما را در ارائه خدمات بهتر و نیز توسعه این وبگاه تاریخی یاری دهند. ■

در قالب فیلم‌های آموزشی و کارگاه‌های علمی به علاقه‌مندان و پژوهشگران معرفی شود؛ البته برنامه‌هایی نیز برای توسعه پایگاه جامع تاریخ در نظر گرفته شده است که به طور حتم، در استحصال فراداده‌های تاریخی بسیار کمک‌کننده خواهد بود.

برنامه‌های پیش‌روی گروه تاریخ مرکز برای توسعه پایگاه جامع تاریخ چیست؟

یکی از برنامه‌هایی که به توسعه پایگاه، به‌ویژه به استحصال فراداده‌های تاریخی، بسیار کمک خواهد کرد، قابلیت نمودارسازی اطلاعات و وقایع تاریخ اسلام و نمایش آن در قالب نمودارهای مختلف است؛ اتصال دوسویه دیتاهای پایگاه جامع تاریخ به محتواهای مرتبط در پایگاه‌های مختلف مرکز، همچون: پایگاه کتاب‌ها (نورلایب) و پایگاه مقالات (نورمگز) و همچنین پایگاه: «جامع الأحادیث»، «جامع قرآن»، «قاموس نور»، «ویکی نور» و «حوزه نت» نیز در فرایند توسعه پایگاه، به لحاظ محتوایی مورد توجه است.

همچنین، توسعه محتوایی پایگاه جامع تاریخ به اطلاعات تاریخ معاصر جهان اسلام، به‌ویژه تاریخ